594
1

MARCEL LI VIRGILII DE MILITIAE LAV DIBVS ORATIO, FLORENTIAE DICTA.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

APVD INCLYTAM BASILEAM.

BEATVS RHENANVS IOANNIIACOBO À LILIO LVCERNATI S. D.

ORationem hãc Marcelli Vergilij uiri doctiſſimi, communicauit mihi nuper magnæ eruditionis & acerrimi iudicij uir Franciſcus Iulius Caluus Nouocomenſis, quam ſub tui nominis auſpicio nunc inuulgaui, ut redamare me teſter animum iſtum tuum amore mei tantopere ſuccenſum. Complectitur autem militiæ & militaris imperij laudes, explicãs unde nata militia, quo pacto creuerit, quibus honoribus ornata, deniq; quàm ſit mortalibus utilis & expetenda. Quam artem Eluetij rebus domi foriſq; egregie geſtis clariſſimi, tanta ſemper dexteritate & fortitudine exercuerunt, & hodie cũ laude poſſident, ut cum hijs Lacedæmones illi ueteres cõmiſſi, patriam ac olim peculiarem ſibi belli gloriã obſcurari ſentiant, & ſuã in hos uirtutem uelut certiſſimos ſucceſſores tranſfuſam fateri cogantur. Tam eſt uirilis huius inuictæ gentis conſtantia. Quanquã nuper, poſtquam diſputatrici iſti theologiæ, Chriſtum ad Ariſtotelem non peſſimum forſan philoſophum, ſed tamen gentilem, tam impudenter torquenti, perſona detrahi cœpit, pacis ſtudium probantibus cunctis amplecti uiſi ſunt, & bellum ut rem peſtiferam & Chriſtianis indignam execrari, cohortantibus ad hanc rem Hulderícho Suinglio, Thoma Vuittenbacchio, Cõrado Fabro, Gregorio Bintzlio, Nicolao Bauaro, Ioanne Frygio, Henrico Lupulo, & alijs Euangelicæ doctrinæ & non humanarum traditionum doctoribus.

Bene Vale. Baſileæ, poſtridie conceptionis diuæ Mariæ, M. D. XVIII.

Oratio

ORATIO MARCELLI VIRGILII PRO DANDIS FLOrentinæ Reipublicæ militaribus imperatorijs ſignis magnifico Laurentio de Medicis.

QVAE SOLENT EXCELSI DOMIni, & q ades Florētinæ militiæ iāpridē deſignatus impator & dux: cōtrarios in noua re corporis animiq; ſenſus,& habitus in nobis excitare, ignorantia audaciam & inconſultam perficiendi ſpem:conſyderatio uero trepidationem: &in alterutra parum firmus cōſtanſq; ſibi ipſi in agendo dicendoue animus:omnes hoc tempore graui ad dicendum impedimento mihi ſunt.Nec minus (ut ſentio) deſyderijs ueſtris etiā officiēt.Facileq; efficiet altera ne poſſim,altera ne auſim qd' dignitati Reipublicæ & expectationi ueſtræ reſpondeat,apud uos dicere.Infeliciter enim iactatur,quod præſtari nō poteſt: & ingratum inutileq; fiat neceſſe eſt, quod magnitudine nouitateq; rei attonitū & anxium,ſub cenſuram ueſtrā deſcendit. Quid enim ego eloquar,aut auſim in aperto hoc cœlo tam frequenti ciuium ueſtrorum conſeſſu,in tanta Florentini ſenatus luce coram duce exercitus, de militia ſtudioq; eius agens urbanus homo, & in ſtudijſpacis ſemper hacte-

Ignorātia.

Conſyderatio.

Animi inconſtantia.

nus occupatus, aut quàm feliciter ante curiam hanc ue-
ſtram inter Togatos & in umbra doceri poterunt, quæ
ſub ſole & puluere in caſtris & acie fortiter agenda ſunt.
Nec eſt q̃d ſperetis Florẽtini ciues (ut in natura plerũq;
fit) noui impetus primiq; conatus lætius fine & euentu
ſpecioſius fore aliquod, principium hoc noſtrum. Non
enim ſic animo ut corpore laboramus. neq; artis eadem
Natura. quæ naturæ uis eſt: quarum altera laborum operumq;
ſuorum primordia firmius auſpicatur: altera longiore
uſu aſſiduáq; tractatione ſapiẽtius abſoluit. Hæc à prin
Ars. cipio rudis & hebes, perfectiore fine lætatur. Illa, quom
deferbuit primus ille noui caloris impetus, deiecta iacet
& languet. Eoq; minus confidendum mihi eſt, & in cun
ctis trepidandum, quod in militiæ laudibus de neſſita-
te eius, quæ paulo minus quàm diuina eſt: de antiquita
te, quæ generi animantium æquæua & penè æterna: de
utilitate, quæ omnium maxima: & de honore, qui com-
munis ampliſſimuſq; illi ubiq; habitus eſt, & habetur,
Laurẽtius Medices. dicere cogimur. Et in ornando duce hoc militiæ ueſtræ,
periculum ſubire, ne minus ſemper dixiſſe uideamur, ſu
perſintq; dicenda continue plura, quàm longiſſima etiã
oratiõe à me dicta fuerint. tam multa corporis animiq;
uirtutum ſemina hic in ſe uno collegit, tamq; in excolen
dis his, natura ſimul & fortuna certauerunt: non alio (ut
nos credimus) q̃ diuino cõſilio: & optimo Reipublicæ
ueſtræ fato, ut eſſet qui cõiunctis Eccleſiæ uiribus & con

ſilijs,

filijs, publicam & priuatam rem ueſtram hoc tempore tueretur & ornaret. Dicam tamen ut potero, dabitiſq; ueniam uos excelſi domini, quibus nõ paruiſſe alios, inſolens & contumax fuerit, mihi uero præter contumaciam, ſcelus etiam & nephas. Eritq; principium nobis à communi uitio labéq; illa, qua bruta primum animalia omnia, mox ipſi etiam homines à puerperio ſtatim natalibuſq; noſtris nobis & naturæ blandientes, pariter laboramus, quæ bonorum omnium ambitioſa & in cunctis plus meliuſq; habendi appetens, lubrico iocũdoq; ſenſu & decliui tramite ad iniuſtitiã nos deuehit. Quotus eñ quiſq; ex nobis eſt, niſi coherceat metus & moderetur ſapientia, cui fortuna ſua ſatis ſit, cui non ſordeant domeſtica & propria, qui aliena omnia meliora non putet: quiq; in appetitu boni præteritæ uoluptatis faſtidium, & in fuga mali uarietatẽ mutationemq;, cauſam & finem ſibi adeſſe ſentiat: qui tandem nõ multum ſenſu falſo teſte & corruptiſſimo iudice, ratione uero parũ aut nihil utatur? Quo fit ne ualeamus iuſtũ ab iniuſto natura hac magiſtra & duce ſecernere: quæ doloris uoluptatiſq; ſuæ, nec minus boni & mali fidem à ſenſu accipiens, facile omnes monet, ad incolumitatem uoluptatemq; ſuam, neceſſarium omnibus, propriam tueri rem, eandẽ augere, occupare quæ in medio iaceant, aliena rapere, ui auferre, dolo circumuenire, quæſtum periurio facere, cæde ſi aliter non liceat rerum potiri, omnéq; aliud A natura.

iniuriæ gen⁹ exercere, ut quo plura & meliora ſibi coaceruauerit aliquis, eo longiore, tutiore, iocundioréque uita

Bruta.

fruat. Quo ſenſu & habitu bruta omnia ſunt, ſibi ipſis ualentia tantum & uiuentia, & quæ cubilia, cibos, coniugiáq;, una hac ui ſibi quærunt & ſeruant.

Homines.

Nos etiã ſi naturæ impetus in nobis contemplemur, non docti ſed facti, nec inſtituti ſed imbuti ad eandẽ hanc uim, ab eadem natura, uidebimur. Eamq; ob cauſam factum eſt, ut alternis diu homines inter ſe nunc inferẽtes, mox patientes iniuriam, rurſusq; uincẽtes alios, mox ab alijs uicti, didicerint tandem, quoniam cõtraria ſibi inuicem repugnant, ſi in illata iniuria uoluptas & bonum ſit, in accepta neceſſario malum & dolorem eſſe: Et in comparatione eorum inter ſe boni maliúe, maior in alterutro copia eſſet, longe plus mali in accepta, quàm boni in illata iniuria eſſe, Et ex quo natiuus hic plus meliúsq; habendi appetitus nos urget, & tam infeliciter naturali hoc iniuriæ ſtudio certat, ſatius fore inter homines ſic aliquando conſtitui, ne poſſit quom uelit inferre quiſq;, nec cogatur inuitus & aliquis iniuriã pati, Idq; trifariam, exigente ſic triplici. Primum diſcordia & bello inſtitutum eſt, primaſq; partes cõtra propriæ mentis animorumq; noſtrorũ tumultus, & domeſticam in nobis ſeditionem

Sapientia.

ſapiẽtia occupauit. Quæ cognito deo relligionẽ, & quæ relligione & fide ſtant, omnia conſecrauit, innumeras ex infinita dei poteſtate numinis appellationes, aras, templa,

pla,uictimas,preces, expiationes, animorũ noſtrorum purgationes,& ex integra totius naturæ cognitione,legitimáq; doloris & uoluptatis mẽſura (quæ tota ſapientia eſt) quales pro innocentia tranquillitatéq; noſtra intra nos ipſos nos eſſe oporteret. Nec paruo diſcrimine laboréq; contra ingenitam nobis huiuſcemodi labem, ſapientia animos noſtros firmauimus. Feliciter tamen compoſitum aliquãdo totum hoc bellum eſt, habuítq; ueluti militia quædã, hoc ſapientiæ ſtudium ſua caſtra, ſuoſq; ueluti Imperatores, Academiã, porticum, Lyciũ: totoq; orbe ſapientum exedras alias, & in his docẽtes, Pythagoras, Parmenides, Zenones, Socrates, pluréſq; alios, quorum coniuncta ſapientiæ tam late ſanctitas & innocentia daret. Verum non erat id ſatis, pauci enim ſapiẽter agimus, & æſtuãs cogitatione iniuriæ animus, quaſi peſtilens morbus, noxio ueneni ſui halitu ad alios paulatim ſerpebat, inherenſq; illis non minus quàm ferro & igne omnia populabatur, peribatq; cum uulgo & plebe ſapientia etiam, contra potentiorum arma ſententijs placitiſq; ſuis male defenſa. Vnáq; hæc cauſa fuit, cur ad componendum alterũ bellum, quod in nobis ortum, extra nos alios uexaret, uiam tibi aperiret. Fit em̃ legitimo ſocietatis humanæ ordine, & neceſſaria in nobis rerum omnium communicatione, ex quo ſociales ſumus, celebrãteſq; cœtus, conſilia, ſtudia, labores, opeſq; omnes noſtras in cõmune conferimus, ut quom nobis ipſis

Sapientũ exedræ.

ipſis ſapiamus, eandem ſapientiam alios etiam doceamus. Fruſtra enim tranquilla pax & ſapientia in nobis erit, ſi aliũde turbemur, & in cotidiana belli pericula nolentes & inuiti trahamur. Nec tam præſens ex tranquillitate hac noſtra iocundus aliquis ſenſus nobis eſſe poterit, ut non plus mali doloriſq; ex alieno ſcelere nos cruciet, qui ingenita charitate nos noſtráq; omnia amãtes, id præcipue quærimus, ut tuto & iocunde agamus, ſeruetur uita, incolumis ſit familia, augeantur opes, & quæ ex ijs quætitur & ſperatᷓ uoluptas, maiore copia & ſuauiore ſenſu ad nos illabatᷓ. Quæ ratio ſi tota pereat nobis, nihil eſt cur uitam amemus aut pacem, ſapiẽtiámq; illam domeſticam colamus, quæ proprijs & alienis malis admonita, leges, iura, iudicia, bonorúmq; uirorum arbitria, & ciuilis uitæ inſtituta alia decreuit, quibus inter nos utentes, nihil iniuriæ inuicem ſentiremus, propriam tueremur rem, aliena iuſte uteremur, communia æqualiter diuideremus, fines regeremus, bonitati & innocẽtiæ honorem, uitio & ſceleri pœnam decerneremus, & quæ maxima eſt legum omnium finis, utilitas, & neceſſitas, uim atq; iniuriam omnẽ arceremus. Nec defuerũt huic ſtudio etiam ſua caſtra, ſuiq; Imperatores, Pritaneum, Areopagus, forum, curia, comitium, campus, & Roſtra, & in his ad ſenatum populúmq; referentes Lycurgos, Solones, Pompilios, Seruios, Decẽuiros illos antiquos, Scæuolas, Papinios, Vlpianos, mille alios, qui in tanta

Leges.

mole rerum & ambitu, quas homines inter ſe tractant, iuſtum ſimul & æquũ & bonum decreuerũt, quod licet inuentione diuinũ ſit, ſapientia admirabile, conſenſu cõmune, experiẽtia probatum, & utilitate receptum, nihili tamen aliquando eſt, fruſtráq; à Iureconſultis interpretantur, & à iudicibus leges exercentur, niſi ea quæ uere militia eſt, & armata fortitudine agit, publicam priuatámq; rem omnem tueatur. Sæpe enim fit, ut in legumi nibus paſſim inueniuntur, quæ difficilis cocturæ ignibus repugnent, ſic inter ciues alienosúe exurgat aliquis, quẽ aceſcente aut corrupto iam natiuæ bonitatis & innocẽtiæ principio, auaritia trahat, cogat inuidia, urgeat ambitio, quémq; non pudor, nõ metus, non commune bonũ, non quæ maxima pacis & beneficiorum laus eſt, nulla fides, nulla relligio, nulla tandem legum ſanctitás cohierceat. Quo tempore ingruẽte tam graui hoc malo, non ſilent tantũ, ſed iacent inter arma leges. Nec quicq̃ tam Reipublicæ inutile, tam inter homines diſcors atq; alienũ eſt, q̃ ſi concurrant cõmittanturq́; ſimul ſapientia cum ui, leges cũ iniuria, pauci multis, togatus militi, & imperio licentia. Nec grauiore in rebus humanis bonorum omnium periculo negligitur aliquid, q̃ rudis & expers militiæ huius uita omnis hæc noſtra, quã niſi miles exercendam & imperator regendam ſuſceperit, duobus, & quibus non habet fortuna grauiora alia, malis, paupertate ſimul & ſeruitute obruta iacebit. Idq́; diui-

Militia.

na neceſſitate admoniti ſapientes, quom intelligerēt in conſtituenda publica re, ſapientiæ & legibus uires & arma coniunxerunt, ut utrūq; tempus bellorū & pacis nō feliciter gubernari tantū, ſed glorioſe ornari etiā poſſet, nec timendū trepidandumq; ſemper nobis eſſet, ne ſpreta ratione, eiecta bonitate, longe pulſa fide, pudore religioneq; omni, ad inferendam uim cōtra nos potentior hoſtis & armatus inſurgeret, perirentq; nobis momēto temporis omnia ad alienos trāſlata. Licuitq; eo certius faciliusq; perfugium hoc, in malis humano generi cōſtituere, quo omnipotētis dei diuinum eius habemus exemplum. Nam & cœleſtem habet militiā, cœleſtesq; poteſtates, & exercituū Deus Sabaoth appellari gaudet.

Deus.

Natura.

Nec minus ſagaciſſimæ in cunctis naturæ nō contemnendam rationē, quæ ſemina fructusq; ſuas opes, mirabili diligentia tutata eſt. Alia ſpinis, aculeis alia, quædam uaſculis, pleraq; ſiliquis, multa uenenata amaritudine operiens & defendēs, certioribus adhuc in toto animantiū genere exemplis hiſdem, quibus ingenita nobis & inſerta animalibus naturalia arma ab eadem natura ſentiamus, quæ iracundiā & ex accepta expectataue iniuria, dolorem ueluti cotem omnibus dedit, in qua ad uindictam repugnandūq; animos & impetus noſtros acuamus. dedit præterea natiua arma, cornua, ungues, dentesq; quibus imminentē hoſtem longe arceamus. Noſtra em̄ & antiquiſſima arma etiā fuere manus, ungues, & dentes.

& dentes, à quibus præter naturalem & antiquiſſimum
illum uſum telorū etiam exempla diſceremus, & ut eſt
ingenioſa hominis uis, utq; ingenio pares & accommo
datas manus à natura accepit, quibus artificioſe omnia
fabricaret: & quæ natura ſibi negauit, artificioſe quære-
ret, ex humili negligendoq; principio in eam artiū glo-
riam uenimus, ut in re noſtra nihil aut ad uoluptatem
ſpecioſius, aut ad neceſſitatē utilius inueniatur. Fuitq;
tēpus quondā, quom præuſtis ſudibus & ex corticibus
arborum compactis ocreis, ſine ordine, ſine lege, ſine ſi-
gnis, ſine imperio miles pugnaret. Nec priꝰ rudi illo ſe-
culo aliena agere & ferre homines incepere, q̃ naturali
bus his & expoſitis ubiq; telis, ꝑ repellenda ui & arcēda
longius iniuria, pariter pugnauerunt. Creuit per tēpora
deinde tā neceſſarij ſtudij ratio & profectus. Idq; ætate
hac noſtra incrementū inuenit, ut nō auſim ego dicere,
maiór ne bonis tutelæ, q̃ malis iniuriæ ratio in eo ſit.
Relinquimus uolētes (feſtinamus em̃ ad alia) per quos
tota hæc gerendi belli diſciplina creuerit, quorumq; po-
pulorū, gentiū, ducum, ſcriptorumq; ingenio, labore &
opere abſoluta ſit. Cupimusq; meminiſſe uos & repete
re animo, quæ Palamedes in Troianæ urbis oppugna-
tione, & ab eo deinceps innumeræ gentes & duces in to
to hoc genere inuenerint, fecerint, & docuerint. Nos em̃
nihil minus q̃ huiuſcemodi hiſtoriā hoc tempore agen
tes, imperatoriæ dignitatis, militariſq; uirtutis ex hono

re ignominiáq;,nec minus pœna & mercede mẽſuram uobis indicabimus. Sunt generi humano neceſſariæ artes,agricultura,pecuaria,fabrica,ſutoria,textoria, nautica,pluresq; aliæ,qbus uita hæc noſtra & ad uoluptatẽ & neceſſitatẽ inſtruit̃ & excolit̃. Sed nulla honore glorioſior,nulla ignominia turpior,nulla itidem ſupplicio calamitoſior,aut mercede locupletior. Quæ iudiciaria quæſo,quæ ciuilis, quæ medicina, q̃ gymnaſtice tot coronis aliqñ ornata eſt? Plures in militari fortitudine & imperatorio honore,q̃ in cunctis alijs numerare licet,uallares, murales,obſidionales, ciuicas,argẽteas, aureas, laureas, mirteasq;,& præter has puras haſtas,armillas,torques, equosq;. Quis niſi armatus & uictor triũphauit? quo genere honoris Rhomana gens humanæ uirtutis lineã clauſit. Quis niſi cæſo hoſte quadrijugo curru in patriã reuectus eſt? Huic uni Græcorũ more diruta parte muri ad ſuos redire licuit,nõ capiente (ut nos credimus) quotidiano actu & uſitato itinere militarem & imperatoriã uirtutem. Huic primæ poſitæ ſtatuæ,prima erecta trophæa,primi dati agri,quos æternũ uictoris colerent poſteri. Vni huic p cibo potuq; & obſonio data tria oppida. Prima hæc apud hoſtes gratiã & honorem inuenit. Primæ foris & apud alienos felici⁹q; domi & inter ciues agẽti dicere licuit, Perieramus filij,niſi perijſſem⁹,quod à Perſis Themiſtocli conceſſum tota Græcia diu iactatum eſt. Et ſi cõtrarijs (ut ſapiẽtes docent) cõtraria æqualiter

Artes neceſſariæ.

Militia honorata.

liter opponũtur, nulla merito turpiores ignominias aut grauiores pœnas inuenit. Omittimus quas fuga ſeditioue ſtatim ab hoſte fert, caſtrenſes caſtigationes cogitamus, militiæ mutationes, munerũ interdictiones, turpesq́ miſſiones alias: quæ tam multæ à ueteribus inſtitutæ antiquis legibus adnumerantur, ut recenſendis his uix tota hæc dies ſuffectura uideat. Non omittenda tamen quæ in toto hoc genere grauiſſima ſunt. Peccantes ſuoq́ fine fruſtratæ cæteræ artes, honoris quæſtusq́ ſui iacturam grauiſſimã habent pœnã, ignorantiæq́ ſuæ ocioſam quietem mercedem aliquando inuenerũt, una hæc eſt cui ignorantia negligentiáq; culpæ adſcribatur, quæ non uoluntaria peccata corpore etiã luat. Legimus ignominiæ ſimul & pœnæ nomine ordeo paſtos aliquando exercitus: audiuimus aperta uena ſanguinẽ militibus turpiter ductũ: ſcimus, quod grauiſſimũ & exitiale fuit, ſorte decimatas integras legiones: ſcimus Torquati Carthaginẽſiumq́ ducũ exemplo capitale fuiſſe prauo conſilio, licet proſpero euentu, rem geſſiſſe, quorum alter ſecuri à patre percuſſus, militaris obedientiæ æternum iecit ſanguine ſuo fundamentum, alteri in crucem acti, docuerunt nimis magno periculo credi fortunæ, quod conſilio & uirtute regendũ erat. Quod ſi quis tantam rei militaris demiretur aſperitatem, is ſciat nihil imprudens aut ignauum in eo eſſe oportere, qui publicam profiteatur & agat ſalutem: meritoq́ tam ſæue ple-

Pœnæ militares.

M. Torquati fili⁹. Carthaginenſes.

cti hominē, qui, quæ habet hoc ſtudium generi huma-
no bona, parum fortis aut negligens corrumpat, quæ ſa
nè multa ſunt, nec nobis animus eſt ea prætereꝙ breui
comparatione demōſtrare. Dictus quondam in Thra-
Orpheus. cia Orpheus eſt, coronatus, carmine ſuo leniſſe Tigres,
& ſaxa mouiſſe ſono teſtudinis. Ingens profecto hæc
laus; & quæ tot Poëtarum carminibus merito conſecra-
ta fuerit. uerum militari & imperatoria hac noſtra tan-
to minor, quanto cōtra hoſtes tentoria & arcum, quàm
in ſyluis inter feras citharam tendere, cōmuniorem ha-
bet ſalutem: laureáꝗ capiti impoſita, non radios ſolis &
æſtum magis, quàm belli tonitrua & hoſtium fulmina
Mathematici. auertiſſe. Dicti alij ſunt, grata ſurgentis in altum paula-
tim humanæ mentis meditatione, totū radio gentibus
orbem deſcripſiſſe. honeſta hæc etiam, & multifacienda
laus, ſed quæ comparata huic uileſcat, tantóꝙ inutilior
ſit, quanto cogitationis breuior curſus, operis uero diu-
turnior fructus eſt. Omnes quotidie audimus, qui mo
res, qui publicā priuatamꝗ rem, qui naturam, qui ſubli-
mia doceant, nec quicꝙ gratius generi humano & ho-
neſtius. Verum præſtitiſſe mores ꝙ inſtituiſſe utilius.
Publicā priuatamꝗ rem ſeruaſſe quàm inſtruxiſſe glo-
rioſius. naturam ſuperaſſe quàm intellexiſſe melius. ni-
ues, uentos, imbres, gelicidiáꝗ alia tolerare quàm cōtem
plari fortius ſemper fuit. Iam uero legibus earumꝗ ciui
Leges. li ſcientiæ cōparata, quàm longo interuallo, bone deus,

eam

eam antecedit. Non pudebit nos ex ueterum decretis in eadē hac ipſa re, apud uos agere hoc loco, & alienis comparationem hanc noſtram augere, tam bene feliciterq́ʒ ab illis dicta ſunt. Nocturna Iureconſulto & Imperatori obeunda uigilia eſt, ſed alteri ut conſultoribus ſuis reſpondeat, alteri, ut quo neceſſitas urget, mature cum exercitu perueniat: Illum gallorum, hūc buccinarū cantus exſuſcitāt: Ille actionē in iudicio, hic aciem in prælio inſtruit: Cauet ille ne cōſultores ſui, hic ne urbes & oppida capiant͛: Ille in arcenda pluuia aqua, hic in arcendis longe hoſtibus occupat͛. Ille in regēdis, hic in propagandis finibus totus eſt. Et dubitamus adhuc nō magnifacere militiam, non laudare, non celebrare, nō in pretio & honore omnium maximo habere? Vos certe excelſi domini, clariſſimiq́ʒ Florentinæ reipublicæ patres, renouato quotannis militari delectu, ſapienter & nomini & genti ueſtræ conſuluiſtis. Laudandum conſilium, amanda fides, celebranda ſedulitas, diligentia, & charitas ueſtra. Sed nullū genti ueſtræ tutius, aut uobis glorioſius præſidium, eo, quo nouiſſime deſcripto, totis agris, omniq́ʒ ditione ueſtra tā multo milite, uocatoq́ʒ ad militare imperium uno & ciue hoc ueſtro, Rempublicā tueri ſimul & ornare cogitaſtis, & quam alienis armis & externo milite tutati hactenus eſtis, eandem domeſticis & proprijs nunc augere cogitatis. Quod ſperare omnibus facile eſt, modo uera ſint quæ ſapientes decreuerunt: quod

Iureconſultus. Imperator.

únum ſit bonorũ omniũ principium, eſſe cõtinenti tem periem,animis noſtris uirtutem, corporibus ſanitatem, cunctis uero cœtibus pacem & cõcordiã afferre. Quod

Homerus. ſentiens omniũ Poëtarum maximus, palàm in Græcorum caſtris proclamauit, unũ oportere eſſe principẽ in bello,unum arbitrũ,unũ dominũ,cui dediſſet Iuppiter optimus maximus.Et Rhomana gens quod alternis diuiſiſúe faſcibus amiſiſſet,dictaturis & ſingularibus imperijs,eodem conſilio ſæpenumero reſtituit. Et ab his quos ad caſtrenſes labores & operas,nõ exigua merces menſtrua ſiue ſtipendia, ſed propriæ rei tutela,domeſticusq́ ſecuritatis fructus, & ſperatus poſt uictoriam in tuta ocia receſſus,multoq́ certius ab eo duce,quem antiquiſſimæ gloriæ fulgor incendat, generoſus euocet animus,magnitudo animi commendet,profuſa liberalitas omnibus cõciliet,cui in regendo exercitu authoritatem, uirtus quæ multiplex & natiua & ex diſciplina in eo eſt, uirtutẽ uero clara toto orbe nobilitas,& glorioſiſſimus medicæ gentis referat ſplendor,quem ad ſcientiã rei militaris natura fecerit,fortuna hactenus multis laboribus præparauerit: quiq́ alios in ea tantum anteire poſſit, quanto firmius potentiusq́ eſt factum,quàm inſtitutũ quẽpiam ad aliquid eſſe. Cui felicitatem tandem deus dabit:qui ſi in gloriam ueſtram excellentiſſime dux, ut palàm eſt,iurauit,nunq́ profecto,ut de ſe ipſo idem teſtatus eſt,pœnitebit,etiam poſt ſanctiſſimi domini no-

ſtri

ſtri LEONIS Pontificis Maximi patrui tui tam glorio Leo. X.
ſum Pontificatum, quo honore diuinæ poteſtatis & hu
manæ bonitatis faſtigium clauditur, ea tibi pro nobis
uirtutis & gloriæ ornamenta adijcere, quæ ad ſeruandã
& augendã Rempublicã hãc noſtrã ſatis ſint. Qua una
expectatione & ſpe iampridem reuocatus ad nos eſſes,
nouiſſiméq; ducem Florẽtinæ militiæ, patres Reipubli-
cæ te elegerunt, & electum nunc omnis populus uenera
tur, & colit. Vides excelſe dux, tota hac area tam frequẽ-
ti theatro circũſtantem omnem hanc turbam, uides con
uerſa in te ora omniũ: uides præ lætitia & ſpe noui ho-
noris lachrymantes omnium oculos: ſenſiſti quàm læto
plauſu uenientem te omnes modo exceperint, & nunc
quàm fauſtis acclamationibus, iam iam te ducẽ defenſo
reḿq; ſuum appellent: Et quò non poſſunt corpore, ani
mo ferantur: Scis quid uoueant? quid precentur? quid
petant? quid abs te exigant? Omnes pro ſalute tua uo-
uent, deum cœlicolaśq; omnes precantur, ut incolumis
incolumem eorum rem ſerues: publicam dignitatem ti-
bi commendant: ſalutem ſuam tibi credunt: fortunas
opeśque omnes ſuas, fortunæ & uirtuti tuæ ſubijciunt:
omnes te ſalutare ſydus affulſiſſe tibi nũc gaudent: De-
fenſam ab alijs ducibus, augendam abs te Rempublicã
hanc noſtram ſperant: Omnes tandem in noua re, no-

apud omnes nominis in Florētina Republica ciuis,meminerunt. Quæ ille togatus Reipublicæ præſtitit, armatum præſtare te rogant:quantumq; ille conſilio & ſapientia profuit,tantum te uiribus & armis prodeſſe: & quod illi ſero audire licuit,tu uiuēs audias:patriæq; patrem exemplo eius te geras. Qui proauū tuum Petrum ſæpenumero alloquuti ſunt, uoluntatis cōſiliorūq; eius memores,quæ feſtinata poſt funus patris morte imperfecta illi ſuperfuerunt,ſarcire te cupiunt:nec ſecus quàm in extrema hominis uoluntate pium legitimumq; hæredem,quæ ille animo bona Reipublicæ noſtræ deſtinauerat, reponere te uolūt. Omnes ferè qui adſumus,auū tuum (cuius nomen & animi indolem tu modo refers) præſentem uidimus. Veras quotidie licuit audire & reddere uoces.Omnes ſcimus, quantum ingenio, gratia,ſapiētia,authoritateq; apud omnes claruerit,quámq; uni licuerit in ſumma poteſtate ſine inuidia eſſe,uniuerſæq; ciuitatis gratum de ſe conſenſum uſq; ad extremū uitæ finem perducere:quod patri tuo facile etiam licuiſſet,ni graues & communes temporum illorum calamitates, quarum meminiſſe hoc loco non licet, ueluti nubes obiecta ſoli,uirtutis illi gloriam, nobis uero gloriæ ſuæ fructum abſtuliſſent. Sed reſtitues tu filius maiore copia, ut ſperamus,quæ malo fato illi perierunt. Audio patres ex hoc loco ſuſurros ueſtros, uideo commune omnium deſyderium,ſentio expectari à uobis integram Medicæ

Petrus Medices.

gentis,

gentis,& eorum præcipue, quos paulo ante numerauimus rerum geſtarum hiſtoriã,ſed nihil eſt quod iuſtius & libẽtius in labore hoc noſtro omittamus. Non quia pauciora ſint,relatuúe indigna, quæ de his dicenda eſſent,ſed quod apud eos agimus,qui plura per ſe meminiſſe poſſint, quàm longiore meditatione ex omnibus commẽtarijs dici hoc loco potuiſſent, & quod aliud eſt de militia militariq́ꝫ imperio agere apud uos, aliud hiſtoriam ſcribere.hæc cauſas rerum,euentus omnes narrari exigit. Illa ſatis habent, ſi demonſtrata utilitate & neceſſitate honeſte conſtituãtur. Non tacebimus tamẽ excellentiſſime dux,quod continuũ & commune maioribus tuis fuit,eos habuiſſe ſcilicet multos Italiæ principes,integras fortunas ſuas,conſilio,armis,opibuſq́ꝫ adiutos dignitatẽ, imperium, fortunaſque ſuas ſeruaſſe & auxiſſe. Veſtrum ſemper fuit ex bello pacem,& ex infida pace renouato bello certius id bonũ referre. Per maiores tuos Mediolani totoq́ꝫ Inſubri agro Sforziæ regnauerunt. Fuitq́ꝫ illis tamdiu tutum id regnum, quouſq́ꝫ nullis alijs magis detulerũt, nec longinquas & alienas domeſticis & propinquis amicitias prætulerũt. Per eoſdem Eſtenſes principes defenſam Ferrariam adhuc poſſidẽt:principes,Reſpublicæq́ꝫ aliæ multæ, beneficio aliquo ueſtro gaudent: nulli ferè tota Italia ſunt, quos

Medicæa gens.

cere, liberalitate ſua omnibus prodeſſe, beneficia paſſim conferre, mortales omnes iuuare, admirabili omnium conſenſu ſanctiſſimo ac beatiſſimo patruo tuo ſanctæ Romanæ eccleſiæ delatus Pontificatus eſt, LEO'q; deci mus appellatus, ut eſſet qui in tanto rerum diſcrimine, tot tantiſq; bellorum periculis, diſiectis fractiſq; Italiæ rebus, diuina bonitate, ſapientiſſimis conſilijs, & egregia fortitudine ſubueniret, lacerum'q; hoc & diuulſum noſtræ gentis corpus, antiquæ ſanitati reſtitueret, cui ſimilem parem'q; te in re noſtra omnes eſſe optamus. Et qđ ille in communi omnium bono agit, tu priuatim in noſtro agas: Liceat'que uidere aliquando te duce defenſoreq;, Rempublicam gentem'q; omnem noſtram, digni tate, opibus, fortuniſq; ſuis tuto, iocūde & glorioſe utentem. Quàm penè dum feſtinamus, exciderat nobis maternum Vrſinum genus tuū, quod tibi ad fortitudinem magnitudinem'que animi, nobis uero ad implendam omnem hanc ſpem, geminato natiuæ uirtutis ſeminio, non minus cunctis alijs adeſt. Nouerunt omnes quàm clara ſemper eius gētis fortuna fuerit, quàm inſigne nomen, quàm felix uirtus, quibus honoribus, imperijs, & uictorijs diuerſis temporibus, gloriā ſuam auxerit. Plures in ea gente duces quàm in alijs milites, plures triumphos quàm expeditiones numerare licet. Longum nūc ſit ſingulorum nomina & geſta recenſere, ex propinquo feſtinantibus quærenda laus eſt: à materno auo tuo Vrſino

Vrſina gens.

ſino equite, cuius tota Italia agendo dicendoq; glorioſum nomen, tam anguſte laudari à nobis nō debet. Ab eo per ſapientiſſimā matrem tuam tranſlata in te tam copioſa uirtus, parem eius quæ in eo fuerat menſuram nobis pollicetur. Fuerūt excellentiſſime dux, præcipuæ, cur te militiæ ſuæ ducem elegerint Florentinæ Reipublicæ patres, hæ cauſæ. Nec nobis aliud dicendum nunc ſupereſt, quàm ut unde fidei caſtrenſiumque laborum ingens tibi aperitur gradus & ordo, illic exitum noſtra inueniat oratio, delatiſque tibi ex manu magiſtratus Florentini populi militaribus ſignis legitimus & integer dux, certiore conſilio maioréq; fortitudine ſalutem noſtram & gloriam tuam cures. Quod igitur felix fortunatum & fauſtum nobis & tibi ſit, capies mox Florentini populi militaria ſigna, dabitq; tibi è manu ſua in manum tuam Clemens Nigius Florentinæ Reipublicæ uexillifer, Florentini populi militaria ſigna, cum bellatore phalerato equo, quadratū liliatum uexillum, argēteam liliatam galeam, & è rudi nodoſaq; abiete militare ſceptrum. Nec pigebit (uincet eñ ambos amor patriæ) & illum dicere & te audire, oportere te bellatorem illum equum, non pabulo blanditijſq;, ut mangones ſolent, ſed ut fortiſſimi reges quondam ſoliti ſunt, uirtute tua impatientem ſeſſoris alterius facere: eſſeq; quadratum, Clemens Nigius.

ſeruarunt & auxerũt,quod in alienos abs te ferendum ſit,cuius aſpectu terreantur hoſtes,ad quod confugiant ciues: ſub cuius umbra amicæ fœderatæq; gentes perpetuo quieſcant,quod tandem hoſtili cæde & ſanguine reſperſum,in patriam referendum à te ſit: Nec eſſe liliatam galeam illam Palladis, Martisúe fabuloſam Caſsidem,uano criſtarum terrore inſignem,in qua Poëticus furor & puerilis metus obuerſetur, ſed imperatoriæ dignitatis honorem,quæ totis caſtris conſpicua, omnium in ſe oculos cõuertat:quæ fulgore ſuo ueluti nocturnus ignis uires & animos omniũ ad te dirigat:ſub qua bellici conſilij,militariſq; ſcientiæ multiplex ſeruetur theſaurus:qua demum incolumi, & militi & nobis omnia in tuto ſint: haberéque ſceptrum illud militare Herculeæ clauæ imaginẽ,noſq; heroicæ uirtutis illius eam partem nobis exigere,quæ pro ſeruanda re noſtra ſatis ſit:utq; ille quondã toto orbe inſurgẽtia domuit monſtra,ſic & tu inſurgentes contra nos hoſtes pellas & perdas:eſſeq; id ſceptrũ,quo dirigas in prælio aciẽ, caſtiges, retrahas, impellas,& in diſcrimine,quod multiplex habet fortuna belli,omnia modereris & regas:eſſe tandem arboris truncũ ramũ,qui à ſtirpe ſua reciſus,nullis poſthac uirebit folijs & floribus, ſed qui uberrimos nobis, quæ tua eſt fortuna uirtus & magnitudo animi,ſecuritatis & ſalutis fructus,tibi uero,poſteriſq; tuis æternum militaris gloriæ,& impatoriæ dignitatis monumentũ relinquat.

DIXI.

BASILEAE APVD IOAN

NEM FROBENIVM

MENSE DE

CEMBRI.

AN. M. D. XVIII.

